

Työeläkelaitoksille

OSA-AIKAELÄKEONGELMIA Täydentää yleiskirjettä A 7/96

1

Kokoaikatyön vaatimus osa-aikaeläkettä myönnettäessä

Jotta henkilö voi saada osa-aikaeläkkeen, hänen on ennen osa-aikatyötä pitänyt olla riittävän pitkään kokoaikatyössä. Vaatimuksena on, että hakija on ollut osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 18 kuukauden aikana vähintään 12 kuukautta kokoaikaisessa ansiotyössä.

Ansiotyön pitää olla TEL 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen tai muuhun siihen verrattavaan eläkkeeseen oikeuttavaa työtä. Ansiotyötä pidetään kokoaikaisena, jos hakijan työaika on ollut alalla normaalisti sovellettavan kokoaikatyöajan pituinen.

Jos hakija on samanaikaisesti kahdessa tai useammassa ansiotyössä, kokoaikatyön vaatimus täyttyy, jos yhteenlaskettu työaika on vähintään 35 tuntia viikossa.

Koska rinnakkaisuustilanteissa kokoaikatyön vaatimus täyttyy, kun työaika yhteensä on vähintään 35 tuntia viikossa, on käytännössä katsottu, että 35 viikkotunnin työskentely on riittävä myös silloin, kun kysymyksessä on yksi työsuhde.

Vakuutusoikeuden ratkaisu tukee tätä tulkintaa (VakO 5874/98).

2

Kokoaikaisen työskentelyn edellytys ja työstä poissaolo esimerkiksi sairauden vuoksi

Osa-aikaeläkkeelle siirtyvältä edellytetään, että hänellä on viimeisen 15 vuoden aikana ollut viisi vuotta eläkelakien alaista työtä. Lisäksi edellytetään, että kokoaikaista työtä on tehty 12 kuukautta juuri osa-aikaeläkettä edeltäneiden 18 kuukauden aikana.

Tämä ns. 12/18 -sääntö edellyttää lain sanamuodon ja hallituksen esityksen perusteluiden mukaan työntekijältä konkreettista työskentelyä 12 kuukauden ajan viimeisten 18 kuukauden aikana ennen eläketapahtumaa. Käytännössä on tullut esille tilanteita, joissa työntekijälle ei ole voitu myöntää osa-aikaeläkettä, koska hän ei pitkän sairauden, lomautuksen tai vuorotteluvapaan vuoksi täytä tätä konkreettisen työskentelyn vaatimusta, vaikka TEL-työsuhde on edelleen voimassa.

Säännöksen sanamuodosta johtuu, että kuusi kuukautta voi olla työstä poissa. Mikäli työstä poissaolo jatkuu pidempään, ei 12/18-säännön kokoaikatyön vaatimus enää täyty.

Eläkelautakunta on tapauksessa, jossa työstä poissaolo johtui sairaudesta, vahvistanut tämän kannan (ELK 469/00).

3

Tilanne osa-aikaeläkkeelle jäämishetkellä

Osa-aikaeläkkeen saamiseksi edellytetään, että työntekijä täyttää tietyt työaika ja ansioita koskevat vaatimukset. Oikeus saada osa-aikaeläkettä on osa-aikatyöhön tosiasiallisesti siirtyneellä ja muut lain edellytykset täyttävällä työntekijällä. Osa-aikaeläke ei siten voi alkaa esim. silloin, kun työntekijä on lomautettuna. Sama on tilanne, jos työntekijä ei ennen työkyvyttömyyttään ole vielä ennättänyt siirtyä osa-aikaeläkkeelle. Osa-aikaeläke voi alkaa näissä tapauksissa vasta, kun lomautus tai työkyvyttömyys on päättynyt, mikäli edellytykset silloin vielä ovat olemassa.

4

Palkan vaihtelujen vaikutus osa-aikaeläkeoikeuteen

Kun työntekijällä on kertaluonteisia suorituksia palkassaan kokoaikatyötä tehdessään, ne luetaan kokoaikatyön ansioihin ja otetaan huomioon vakiintunutta ansiotasoa määrättäessä. Esimerkkeinä tällaisista suorituksista mainittakoon tulospalkkiot, bonukset ja provisiot. Jos työntekijän arvioidaan saavan näitä suorituksia myös osa-aikatyötä tehdessään, työnantajan on pyrittävä osa-aikaeläkkeen suuruuden määrittämistä varten arvioimaan tulevien tämän tyyppisten kertaluonteisten suoritusten määrä, niin vaikeata kuin se onkin.

Osa-aikatyön ansioita seurattaessa jätetään aikaisempaan kokoaikatyöhön perustuvat suoritukset huomioimatta osa-aikaeläkeoikeutta ja eläkkeen määrää arvioitaessa. Samoin tulee jättää huomiotta yksittäiset osa-aikatyön aikaiset satunnaiset ennakoimattomat suoritukset, kuten esimerkiksi aloitepalkkio ja erilaiset lahjarahat, joita työnantaja suorittaa työntekijöilleen esimerkiksi työntekijän tai yrityksen merkkipäivän johdosta.

5**Osa-aikaeläke ja LITA- korvaus (päiväraha tai eläke)**

LITA- korvaus ei ole estävä eläke. Se voi kuitenkin vaikuttaa osa-aikaeläkkeen määrään, sillä osa-aikaeläkkeen 75%:n enimmäismäärä lasketaan yhteensovitetun karttuneen eläkkeen määrästä. Tällöin saat-
taa käydä niin, ettei osa-aikaeläkettä jää lainkaan maksettavaksi.

6**Yrittäjien osa-aikatyön seuranta.**

Eläkkeensaaja on velvollinen oma-aloitteisesti ilmoittamaan eläkelai-
tokselle sellaisista muutoksista, jotka vaikuttavat hänen oikeuteensa
saada eläkettä tai eläkkeen määrään. Ilmoitusvelvollisuudesta kerro-
taan eläkkeensaajalle eläkepäätöksen yhteydessä.

Yrittäjien kohdalla työnteon valvonta on varsin vaikeaa ja sen vuoksi
onkin eläkkeen myöntötilanteessa tutkittava, miten yrittäjä työpanoksen
vähentämisen toteuttaa. Yrittäjälle on myös neuvonnassa korostettava
asian tärkeyttä.

Yrittäjien ja maatalousyrittäjien työskentelyn lopettamisen, vähentä-
misen ja jäljelle jäävän työpanoksen arvioimisessa noudatetaan samoja
periaatteita kuin yleensäkin työtuloa arvioitaessa. Työskentelyn lopet-
tamisen tai sen vähentämisen toteutamisesta on annettu tarkempia oh-
jeita Työkyvyttömyyseläkkeet -kansiossa A 23/91 kohdassa 3.3.2.

Eläkelaitos voi valvoa yrittäjän työpanosta ja sitä, että eläkkeen saami-
sen edellytykset ovat edelleen olemassa eläkkeensaajalle vuoden vä-
lein lähetettävien valvontatiedustelujen avulla.

Jakelu

A-yleiskirje